

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

De President van de Algemene Rekenkamer
mevrouw drs. S.J. Stuiveling
Lange Voorhout 8
Postbus 20015
2500 EA DEN HAAG

Hoofddirectie Financiën en Control

Directie Begroting / Toezicht en beleidscontrol

Spui 32
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Datum 11 juni 2012
Onderwerp Bestuurlijke reactie op uw brief Vervanging F-16 en verwerving Joint Strike Fighter

Onze referentie
BS2012020129

Bij beantwoording datum, onze referentie en onderwerp vermelden.

Geachte mevrouw Stuiveling,

U zond mij een conceptversie van uw brief van juni, waarin u op verzoek van de Vaste Commissie voor Defensie de Kamer informeert over de ontwikkelingen rondom het Project Vervanging F-16. De Algemene Rekenkamer zond op 3 april jl. het monitoringsrapport over 2011 naar de Kamer en u gaat nu in op de bestuurlijke en politieke ontwikkelingen sinds die tijd. Speciale aanleiding voor uw appreciatie zijn het verschijnen van de Jaarrapportage 2011 op 6 juni jl. en het bijbehorende assurancerapport van de auditdiensten van Defensie en EL&I. Van de uitnodiging op uw appreciatie te reageren maak ik graag gebruik.

U constateert met de auditdiensten dat de wijzigingen in de informatiebehoefte van de vaste commissie voor Defensie door Defensie goed worden gevolgd en afspraken worden nagekomen. Daarnaast concludeer ik met u dat invulling wordt gegeven aan de aanbeveling uit het monitoringsrapport over 2011 om de verwevenheid tussen de operationele en financiële aspecten van de F-16 en het project Vervanging F-16 transparant en inzichtelijk weer te geven. Ook in de correspondentie met de Kamer over de toekomstige investeringen aan de huidige jachtvliegtuigen wordt het verband met de aanstaande vervanging ervan verduidelijkt. Ik stel vast dat Defensie erin is geslaagd een beter inzicht te geven in de verwevenheid tussen de verschillende projecten en hiermee de planmatige en financiële samenhang meer dan voorheen over het voetlicht komt. Tegelijkertijd ziet de Algemene Rekenkamer mogelijkheden om in komende jaarrapportages meer diepgang en duiding te geven aan de samenhang en keuzes binnen en tussen de investeringsprojecten.

Daarnaast noemt u het verbeteren van het inzicht in de exploitatiekosten van de F-16 en de samenhang tussen de exploitatiekosten van de huidige en toekomstige jachtvliegtuigen. Aan de verbetering van dat inzicht wordt, zoals u weet, gewerkt. De beoogde verdieping zal daarmee op termijn tot de mogelijkheden behoren.

Ten slotte merkt u op dat in de jaarrapportage geen aandacht wordt besteed aan uw aanbeveling om de operationele slagkracht en de ambities van de krijgsmacht

te betrekken bij de vervanging van de F-16 en hierover tevens te rapporteren in de jaarrapportage. Zoals in mijn bestuurlijke reactie op uw monitoringsrapport is geschreven is op dat punt van exacte wetenschap geen sprake en worden op dat vlak door de operationele leiding keuzes gemaakt. De Kamer ontvangt met begroting en jaarverslag informatie over de operationele doelstellingen ten aanzien van de jachtvliegtuigen. Tevens heb ik geschreven dat met de financiële kaders van het regeerakkoord de ambitie van een veelzijdig inzetbare krijgsmacht niet volledig kan worden waargemaakt en dat de krijgsmacht tijdens het implementatietraject minder inzetbaar zal zijn. De ambitie van de krijgsmacht met betrekking tot de vervanging van de F-16 maakt deel uit van de afweging in de besluitvorming rond de vervanging van de F-16.

Hoofddirectie Financiën en Control

Directie Begroting / Toezicht en beleidscontrol

Datum

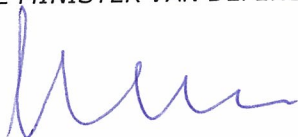
juni 2012

Onze referentie

In het kader van de exploitatiekosten wijst u op mijn toezegging om de Kamer te informeren zodra er inzicht is in de raming van de zogenoemde 'modificatiekosten'. Deze kosten maken deel uit van de exploitatiekosten, maar zijn in de berekening (nog) niet volledig meegerekend. Ik heb het JPO verzocht om aanvullende informatie. Wanneer volledige duidelijkheid over deze kostenpost ontstaat doe ik mijn toezegging gestand.

Aan het einde van uw brief wijst u op de mogelijkheden de risicoparagraaf in de Jaarrapportage verder te verbeteren. Samen met de betrokken departementen en in onderling overleg met de auditdiensten en de Algemene Rekenkamer wil ik een verbetering bewerkstelligen.

DE MINISTER VAN DEFENSIE

Drs. J.S.J. Hillen